

Király László György: Az adózás új rendszere Magyarországon

szerző

Király László György

publikálva

2015. aug. 06., 07:08

Orbán Viktor a kormány szimbolikus feladatákként jelölte meg az adózás átalakítását, de a konkrétumokról eddig szinte semmit nem tudtunk. Az APEH volt elnöke most egy nem nyilvános minisztériumi tervezet alapján elemzi a ránk váró reformokat.

Varga Mihály nemzetgazdasági miniszter már márciusban beszélt róla, június 5-ei rádióinterjújában pedig Orbán Viktor miniszterelnök az elkövetkező fél év **szimbolikus kormányzati feladatákként jelölte meg az adózás átalakítását**. Július elején megint téma volt az adóhatóság megreformálása. A *Figyelő*nek adott [interjúban](#) Varga Mihály ismét nagy teret szentelt a kérdésnek, ezúttal már a személyi változások szükségességére is utalva. Egy nappal később Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter egy sajtótájékoztatón – mintegy napirenden kívül – [megemlítette](#), hogy mennyire nem helyesli azt a módot, ahogyan az adóhatóság a vállalkozásokkal bánik, s hogy „a NAV jelenlegi vezetői az új adóhatóság munkájában már nem fognak részt venni”.

A személyi változásokkal foglalkozni, azzal kapcsolatos találgatásokat posztolni nem tisztem, különben sem tartom ízlésesnek az ilyesfajta találgatásokat. A mindenkori adóhivatali elnökök erősen ki vannak téve a politikai akaratnak, ha mégoly szakmainak is tűnik ez a poszt. Kicsit olyan a szerepük, mint a rossz útra tévedt lányé: a vasárnapi ebédhez nem ülhet le a családdal „erkölcsi” okok miatt, a napi bevételt azonban szigorúan számon kérik rajta.

Király László György

Fotó: Dobák Zita

Annál érdekesebb, hogy mit is érthettek a nyilatkozó politikusok az adóigazgatás gyökeres átalakításán. Erre vonatkozó szakmai anyagot még nem publikáltak sehol, de szűkebb szakmai körökben ismert egy, **a változásokat megalapozó, a Nemzetgazdasági Minisztériumban készült koncepció.**

E szerint első lépcsőben – már 2016-tól – az **adóellenőrzések** terén várható nagyobb változás. Ennek keretében a jelenlegi gyakorlathoz képest sokkal szigorúbb szabályok kényszerítenék az adóhatóságot az ellenőrzések reális határidőben történő befejezésére. Ráadásul olyan formában történne ez a szabályozás, hogy az adóhatóságnak is legyen kockázata a határidők be nem tartását illetően. Ezzel egyidejűleg viszont további intézkedéseket terveznek a feketegazdaság ellen.

A határidők szigorításán kívül fontos változásnak ígérkezik az előre meghatározott paraméterek alapján **„jó”-nak minősített adózók kedvezményrendszerének bevezetése**, és az is, hogy a tervek szerint az adózó maga is kezdeményezhetné, hogy induljon adóellenőrzés nála. Régóta várt fordulatot jelenthet, ha az adóhatóság bírságotlasi gyakorlatában jelentős különbséget tesz a szándékos magatartás és a tévedés miatt kialakult adóhiány között.

2017-től tervezik az adóbevallások hatóság általi elkészítésének jelentős kiszélesítését.

Adóellenőrzések

A tanulmány javaslatainak megfogalmazása során abból a helyes megállapításból indul ki, hogy „az adóellenőrzések túl hosszúra nyúlnak, az ügyek lezárása túlzottan sok időt vesz igénybe. Ez részben visszavezethető a feketegazdaság elleni küzdelemre. Az adóhatóság kapacitásait leköti a közteherviselésben nem, vagy nem kellő mértékben résztvevők utáni nyomozás, így gyakran elakadnak a jóhiszemű adóbefizetők utáni vizsgálatok. Kétségtelenül jelentős az igény és a lehetőség e téren a javulásra.”

Ráadásul nem egyszerűen csak arról van szó, hogy a revíziók átlagos hossza számottevően meghaladja a törvényben meghatározott időtartamot (erre több törvényes módot is tud találni az adóhatóság, még csak túlságosan leleményesnek sem kell lennie), hanem arról is, hogy a vizsgálatokra fordított idő jelentősen megnövekedett az előző években. A bevallások utólagos vizsgálatára fordítható idő az adózás rendjéről szóló törvény értelmében 90 nap (kiemelt adózók esetében 120 nap). Ezzel szemben 2012-ben átlagosan 105, míg 2014-ben már 156 napig tartott átlagosan egy ilyen vizsgálat. Hasonló tendencia figyelhető meg az egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló vizsgálat esetében, ahol a törvényben meghatározott maximum 30 nappal szemben 2012-ben még csak 25 nap volt az átlagos időtartam a kezdettől a lezárásig, 2014-ben már 36 nap.

A tanulmány szerint vannak ugyan figyelemreméltó kezdeményezések az adóhatóság különböző szervezeti egységeiben, ezek azonban nem általánosak. Ezért javaslatot tesznek **egy objektív, átléphetetlen, végső határidő bevezetésére, amelynek elérése esetén az adóhatóságnak minden körülmények között le kellene zárnia a vizsgálatot**, és a rendelkezésre álló információk alapján eldöntenie, tud-e megalapozott módon megállapítást tenni. Ezt a határidőt a „jó” adófizetők esetében (róluik később majd részletesebben is szólok) **6 hónapban** javasolja megállapítani a tanulmány, úgy, hogy nem adna lehetőséget ennek átlépésére. A „jó”-k közé bekerülni nem tudó adózók esetében is kemény, csak kivételesen átléphető korlátként jelenne meg ez a határidő, melynek meghaladását engedélyhez és indokláshoz kötné a javaslat.

Jelenleg, ha egy kiutalást megelőző adóvizsgálat elhúzódik, de az az eredménye, hogy az adózó igénylésének legalább 70 százaléka jogos, az adóhatóság az alapkamat mértékének kétszeresét kitevő késedelmi kamatot köteles fizetni. A javaslat szerint ez ma már, az alapkamat alacsony szintje miatt nem visszatartó erő, ezért **négyszeres szorzó bevezetését kezdeményezik**. Még ennél is izgalmasabb az a javaslat, hogy amennyiben az adóhatósági határozat jogszabálysértőnek bizonyul, úgy az első fokú határozat ellen benyújtott fellebbezésnél **a fellebbezési illeték ötszörösét, de legalább 250 ezer forintot kellene az adózó részére kifizetni** (kivéve, ha az elsőfokú adóhatóság saját hatáskörben eljárva szünteti meg a jogszabálysértést).

Az adóhatósággal szembeni szigorítások mellett a tanulmány javaslatot tesz a feketegazdaság elleni fellépés fokozására is, ez azonban kimerül abban, hogy **az online pénztárgépek használatának kiterjesztését javasolják a jelenleginél szélesebb körben** – elsősorban a személyi szolgáltatásoknál (pl. szépségápolás, magánorvosi ellátás, gépjármű-javítás, fényképezés stb.).

Az NGM idézett koncepciójában ugyan ez nem szerepel, de Pankucsi Zoltán adóügyekért felelős államtitkár július 31-én – az online pénztárgépek bevezetésének pozitív tapasztalataira hivatkozva – azt mondta egy sajtóbeszélgetésen, hogy a minisztériumban dolgoznak egy olyan elképzelésen, amelyben **a cégek közötti számlázást is azonnal láthatná az adóhatóság**. Elmondása szerint első lépcsőben – akár már 2016-ban – az elektronikus számlázási programokat kellene alkalmassá tenni arra, hogy egy dokumentum elkészültekor azt azonnal továbbítsák az a hivatalba.

Adóbevallás

A javaslat készítői az adóellenőrzések szigorú időkorlátjának megszüntetésével a gazdálkodó szervezeteknek, a személyi jövedelemadó bevallás további egyszerűsítésével a magánszemélyeknek kívánnak kedvezni. (Nem mintha az ellenőrzési határidő elhúzódása nem okozna problémát számos magánszemélyt érintő vagyonosodási vizsgálatban, és nem mintha nem lenne itt az ideje átgondolni a társasági adó és az áfa bevallás egyszerűsítését is.) Orbán Viktor miniszterelnök 2010-es ígérete a sörálatét nagyságú adóbevallásról nem valósult meg, noha tagadhatatlanul történtek kezdeményezések az egyszerűsítésre. A tanulmány szerzői csodálkoznak is azon, hogy az érintettek milyen kis hányada (mindössze 50 ezer adózó, amely az összes beadott szja bevallást figyelembe véve alig több, mint 1%) élt az [adónyilatkozat](#) tételének lehetőségével. Persze ha megnéznék, hogy mennyire szűk kör számára adatik meg ez a lehetőség, akkor talán nem csodálkoznának ennyire, de az is igaz, amire viszont hivatkoznak is, hogy ameddig megvan a munkáltatói adóbevallás lehetősége, addig a többség ezzel fog élni, és nem más, alternatív megoldásokkal.

A vázolt elképzelés szerint az új szja bevallási rendszerben a munkáltatók és egyéb kifizetők valamint az adózás szempontjából lényeges információkkal rendelkező egyéb szervezetek (pl. a földhivatal) adatszolgáltatásaira alapozva **az adóhatóság készítene egy bevallás tervezetet, amelyet kiküldene a magánszemélynek, akinek csak jóvá kellene hagynia azt** (vagy javítania, illetve kiegészítenie, ha az adatok nem pontosak). Az elképzelés szerint a kb. 1 millió, ügyfélkapu-regisztrációval rendelkező ügyfél elektronikus úton kapná meg a javaslatot, és így is kellene visszaküldenie, a többiek továbbra is papír alapon kommunikálhatnának az adóhivatallal.

Azt persze máris látni, hogy ebből az egyéni vállalkozók és az őstermelők kimaradnának, ők továbbra is az eddigi, hagyományos módon készítenék a bevallásaikat.

Fontos, és a vállalkozások számára nagy könnyebbséget jelentő eleme lenne a változásnak, hogy **megszűnne a munkáltatói adóbevallás**, így ez a teher lekerülne a vállalkozókról.

Adóigazgatás

A „szolgáltató állam” jelszava időről időre előkerül az adóigazgatásban is, és ilyenkor mindig feltámad a vágy az adópolitika formálóiiban, hogy megpróbáljanak könnyíteni az adófizetők terhein. Ez általában nem a fizetendő adó csökkentését jelenti, hanem az adminisztráció könnyítését vagy bizonyos fajta kedvezményeket azoknak, akikkel kevesebb probléma van. Mintha újra meg újra feltámadna XIV. Lajos pénzügyminisztere, *Jean-Baptiste Colbert* szelleme, és a fülekbe súgná híres mondását: „*Adót szedni annyi, mint minél kevesebb gágogás árán megkopasztani egy libát.*” Persze ne feledjük: ha kevésbé gágog a liba a tollfosztás során, az ténylegesen azt is jelenti, hogy kevésbé érzi magát rosszul...

Az egyik régóta tervezett változás, amelyet most ismét alkalmazni javasolnak, a **„jó” adós fogalmának bevezetése**. Azt, hogy milyen feltételek teljesítése esetén kerülhet valaki a jók csoportjába, nem részletezi a tanulmány, a javaslat elsősorban arra terjed ki, hogy milyen előnyt élvezzenek azok, akik ide tartoznak. Összességében azonban jól jellemzi a koncepciót az a kijelentés, hogy a jó adózó pozícióját mindaddig, amíg adókötelezettségeit rendre teljesíti, jogai határoznák meg, míg a vele szemben álló hatóságát a kötelezettségek. Ezzel szemben a rossz adózó helyzetét a kötelezettségein keresztül határozhatjuk meg, míg az adóhatóság elsődlegesen kényszerítő erőként lép fel velük szemben.

Három területen élvezhetnek előnyt a tervezet szerint a jók. Egyrészt **az adóhatóság megpróbálja segíteni az indulásukat** folyamatos visszajelzésekkel, lényegében segítséget nyújtva abban, hogy megtanulják a helyes adózást. Ugyanakkor azokra, akik korábbi társaságaikban viselt dolgaik miatt kockázatosabbnak látszanak a többiekénél, kiemelt figyelmet fordítanak. A másik terület a **tájékoztatás**. Itt nem szembetűnő a különbség: az adóhatóság mindenkinél megpróbál (már ha a tervezet megvalósul) elébe menni az információhiány kialakulásának, és igyekszik minden vállalkozást ellátni a szükséges ismeretekkel. A leglátványosabb különbség **az adótartozás kialakulásakor** lesz majd látható. A „jó”-k akár automatikus fizetéskönnyítési megoldásokban is bízhatnak (csak kérni kell, és megkapják a halasztott vagy a részletfizetés lehetőségét), míg a rosszaknál az azonnali és minél szélesebb körű végrehajtás kerül előtérbe.

További fontos változás lehet az **önkéntes adóellenőrzés bevezetése**. A tanulmány hivatkozik arra, hogy ezt az intézményt már több országban alkalmazzák (USA, Hollandia, Szlovénia, Írország), és be is mutat néhányat a nemzetközi gyakorlatból. A dolog lényege, hogy az egyébként „jó” adózói státuszban lévő vállalkozás maga kezdeményezhesse, hogy az adóhatóság egy adott időszakra vonatkozóan átfogó ellenőrzést tartson nála. A következő lépésben ez az adóhatósági kontroll már folyamatos lenne. Ennek fejében a feltárt adóhiányhoz csak az utólagos befizetési kötelezettség társulna, szankció nem (vagy csak az általánosnál csekélyebb mértékű). Az elképzelés szerint ezt kezdetben csak azok a nagyvállalatok kérhetnék, akik feddhetetlen múlttal rendelkeznek, és bizonyos (a tanulmány szavaival élve „kellően magas”) díj biztosítaná, hogy átgondolja, aki ilyen szeretne. A javaslat szerint a tapasztalatok értékelése után a középvállalatokra is kiterjeszhető lenne a rendszer.

Az adóigazgatási változások körében tárgyalják ugyan, mert valóban az adóztatás egész területére kiterjed, de ténylegesen az ellenőrzések területén lenne nagy jelentősége annak a javaslatnak, amely komoly **különbségtételt javasol a szándékos és tudatos szabályszegés, illetve a kisebb tévedések szankcionálásában.** Ez konkrétan azt jelenti, hogy nem szándékoltan elkövetett cselekmények esetében a jelenlegi 50%-os bírságmérték 10-20%-ra csökkentését javasolják, különösen akkor, ha kisvállalkozásról vagy magánszemélyről van szó, és/vagy a mulasztás először fordul elő. Ugyancsak enyhébb bírság járna akkor, ha a mulasztás oka egy vitás jogi helyzet. További kedvezmény lenne, hogy ilyen esetekben maga az adózó választhatná a bírság és a pótlék részletekben történő megfizetését. Fontos újítás, hogy azokat a feltételeket, amikor ezeket a könnyítéseket alkalmazni lehet, már az adóeljárás törvényben szabályoznák, sokkal kiszámíthatóbbá téve az adóhatóság tevékenységét.

Végül, de egyáltalán nem utolsósorban az eddiginél sokkal **aktívabb kommunikációt** kezdeményez a javaslat az adóhatóság és az adózók között. Ez nem egyszerűen a tájékoztatás tartalmi bővítését és eszközrendszerének kiszélesítését jelentené, hanem azt is, hogy sokkal több eljárás lenne elektronikusan intézhető.

A szerző adószakértő, 2002 és 2005 között az APEH elnöke volt. Vele készült korábbi interjúkat lásd itt: [Több mint felelőtlenség – Volt APEH-elnök az adóhivatal elleni vádakról.](#) Az adóhivatal kormányzati beolvasztásának tervéről a ma utcára kerülő Narancsban olvashatnak.

Forrás: www.magyararancs.hu